

Güvenlik sektörünün sivil denetimi

Türkiye'de Sivil Gözetimiri Geliştirilmesi Projesi'nin 2. aşaması kapsamında Kızılcahamam'da bir araya gelen milletvekilleri, İçişleri Bakanlığı yetkilileri ve bilim adamları, bu alanda Meclis'in etkin denetimi konusunda beyin fırtınası yaptılar. Avrupa Birliği normlarıyla uyum bağlamında öneriler geliştirdiler.

İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Seyfullah Hacımüftüoğlu'nun açış konuşmasını yaptığı toplantıda Prof. Dr. Sebastian Roche, eski Belçikalı parlamenter Lodwejik Vanoost, Fransız uzman Dr. Florian Vadillo, Belçika ve Fransa'daki uygulamayı anlattılar.

Durdurma, arama, iletişim izleme ve bazı koşullarda silah kullanma yetkisi taşıyan polis, jandarma, istihbarat gibi kurumların parlamento tarafından nasıl etkin bir şekilde denetleneceği sorusunun tartışıldığı çalışmada, Prof. Dr. Feridun Yenisey, ufuk açıcı bir sunuş yaptı, soruları yanıtladı.

Yenisey Hoca, "polis hukuku", "istihbarat hukuku" alanında çarpıcı örnekler verirken, milletvekillerinin telefon dinleme, teknik takip ve MOBESE kayıtlarına ilişkin soruları yanıtlarken önleyici kolluk ve adli kolluk hizmetleri arasındaki farkları anlattı.

Milletvekillerinin ilgisi

Toplantıda sunuş yapan yabancı konuşmacılar, milletvekillerinin parlamento denetimine ilgisiz kaldıklarını ayrıca hükümetlerin de denetime direndikleri üzerinde durdular.

Kızılcahamam'daki toplantıya da 35 milletvekili davetliydi, ancak 11 milletvekili katıldı. Bu durum Meclis denetimine ilgisizliğin Türkiye için de geçerli olduğunu gösterdi.

CHP'den Celal Dinçer, MHP'den Mehmet Erdoğan, Ak Parti'den Şükrü Erdiç, Mehmet Metiner, Ekrem Çelebi, Semiha Öyüş, İdris Şahin, Salih Koca, Mehmet Ersoy, Abdülkerim Gök, Yusuf Başer'in katıldığı toplantıda, mesleğin ustalarından Yavuz Donat'la birlikte moderatörlük görevini üstlendik.

Özel kurula gerek yok

Belçika'da polis ve istihbarat kurumunu denetlemek için parlamento tarafından seçilen 5 kişilik özel denetim kurulu uygulaması tartışıldı.

Türkiye'de de emniyet ve MİT'i hukuka uygunluk, vatandaşın hak ve

özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediğini denetlemek için Belçika modelinin faydalı olup olmayacağı tartışıldı.

Milletvekillerinin genel eğilimi böyle bir özel denetim kuruluna gerek olmadığı yönündeydi. Milletvekilleri, Meclis'teki denetim araçlarının yeterli olduğu görüşünde birleştiler.

Ancak Yenisey Hoca'nın da paylaştığı gibi Meclis'te bu konuları gözlemek ve denetlemek üzere sürekli bir komisyon kurulabileceği görüşü de ağırlık kazandı.

“Yakalama” diyemezsiniz

Feridun Yenisey Hoca'nın konuşması ve sorulara verdiği yanıtlar, kaçınılmaması gereken bir hukuk dersi niteliğindedeydi.

Hoca, günlük siyasi tartışmaların dışında kalmaya özen göstererek, polise, “suçluyu yakalamayın” talimatı verilemeyeceğini söyledi. Kolluk kuvvetinin, kanunun verdiği görevi yerine getirmek zorunda olduğuna dikkati çekti.

Yenisey Hoca, ikinci grup çalışması sırasında, bazı hallerde savcıların soruşturma açmama kararı alabileceklerine değindi. Almanya'dan örnek verirken, soruşturma açılmasının açılmamasından daha zararlı sonuçlar doğuracağı hallerde savcıların takdir yetkisi olduğunu anlattı. Örneğin soruşturma açılması halinde devlet sırlarının açığa çıkacağı hallerde Alman savcılarının soruşturma açmama yetkisi bulunduğu bilgisini verdi.

Hoca, bu bilgiyi verince PKK'lıların çekilmesi konusu gündeme geldi. PKK'ların çekilmesi işlemi sırasında polis veya askerin müdahale etmeme veya savcılarının soruşturma açmama durumu olabilir mi, sorusu üzerine bu konuyu günlük siyaset konusu olduğu için tartışmak istemediğini belirtti.

Ancak, böyle bir uygulama için mutlaka kanun düzenlemesi gerektiğini, nasıl bir düzenleme yapılması gerekeceği konusunu incelemeyi belirttiğini belirtmekle yetindi.

Toplantıda söz alanların hepsi, “özgürlük-güvenlik” dengesi gözetilirken birey hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmemesi görüşünde birleştiler.